

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

XXVII. TELEKI PÁL KÁRPÁT-MEDENCEI FÖLDRAJZ - FÖLDTAN VERSENY

DÖNTŐJÉNEK FELADATLAPJA 2018/2019. tanév

8. osztály

Közreműködő és támogató partnereink:

Alapítvány a közjóért, Ásványok Háza, Egis Gyógyszergyár Zrt., Földrajzi és Földtudományi Intézet, Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, Magyar Földrajzi Társaság, Magyarhoni Földtani Társulat, Miskolci Egyetem, Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács, Rákóczi Szövetség, Richter Gedeon Nyrt., Szegedi Tudományegyetem, TermészetBÚVÁR, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Balatonfelvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

Kedves Versenyző!

Szeretettel köszöntünk a földrajzversenyen!

Ezen a feladatlapon oldd meg a feladatokat, a számításokat a feladatok oldalán maradó szabad területen végezheted el. Amelyik feladatnál két dolgot kell írni megfejtésként, vagy több betűt, ott csak abban az esetben jár a pont, ha minden megoldás helyes. Miután a feladatlapon megoldottad a feladatokat, külön figyelmeztetés nélkül, a megoldásokat vezesd át az értékelőlapra, amit a verseny végén be kell adnod.

100 feladatot kell megoldanod 90 perc alatt. Minden jó feladat megoldása egy pontot ér, rossz megoldás esetén nincs pontlevonás!

A megoldási útmutatókat a feladatok előtt találod!

Nagyon fontos, hogy az értékelőlapra tollal írd a megoldásaidat és már ne javíts. Törekedj az olvasható írásra!

Semmilyen segédeszközt (térképet, telefont) nem használhatsz, még számoláshoz sem!

Sikeres versenyzést kívánunk:

A verseny szervezői,

a Magyar Természettudományi Társulat munkatársai

TIPIKUS TÁJAK EURÓPÁBAN

Útmutató: Az alábbiakban három európai tipikus tájat jellemzünk. A betűvel jelzett válaszok közül annak a betűjelét kell a jellemző után írnod, amelyik megfelelő, igaz.

- A) Átalakuló ipari övezet
- B) Kikötőövezet
- C) Mediterrán üdülőövezet
- D) Mindháromra igaz
- E) Egyikre sem igaz

- 1) Hagyományosan hatalmas lakótelepek övezik, amelyekbe a munkáscsaládok költöztek. ____
- 2) Az övezet nagy környezeti terhelésnek van kitéve. ____
- 3) Az övezet célja, hogy sokféle cégnek olyan infrastrukturális szolgáltatást kínáljon, amely megkönnyíti a cégek tevékenységét, termelését. Hazánkban az első ilyen terület Győr közelében épült. ____
- 4) Az övezetben az árukat dokkokban rakodják. Nagy forgalmú helyeken a dokkokat felosztják, mindegyikben csak egyféle áru (pl. élelmiszer, iparcikk, vegyi anyagok) rakodását végzik. ____
- 5) A közlekedési útvonalak a tengerparttal párhuzamosan futnak, és nagy hangsúlyt kap a személyszállítás. ____
- 6) A szén-és acélválság után a legtöbb ilyen övezetben a kisebb nyersanyagigényű, nagy szaktudást és fejlett technológiát igénylő ágazatok kerültek előtérbe. ____
- 7) A mezőgazdaság és élelmiszertermelés jelentős az övezet körül. ____
- 8) Jellemző gazdasági ágazata a szolgáltatás. ____
- 9) Az övezet kialakulásában nagy jelentősége volt a természetföldrajzi tényezőknek. ____
- 10) A terület rendszerint bővelkedik szép, történelmi emlékekben, látványosságokban. ____

FOLYTATÓDIK AZ EURÓPAI TERMÉSZETI VILÁGÖRÖKSÉGEK MEGISMERÉSE

Útmutató: Ahogy tavaly, idén is választottunk néhány csodálatos természeti világörökséget az UNESCO listájáról, amelyekről – ha nem is ismered részletesen azokat – biztosan vannak ismereteid. A képek alapos megfigyelése után ki tudod majd választani a kérdések után található válaszok közül a helyeset. A betűjelét kell az értékelőlapra vezetned. (Egy jó válasz van kérdésenként.)

a) kép

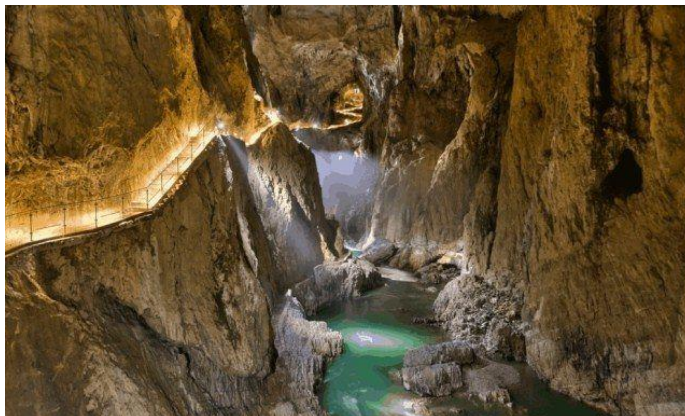
b) kép

c) kép

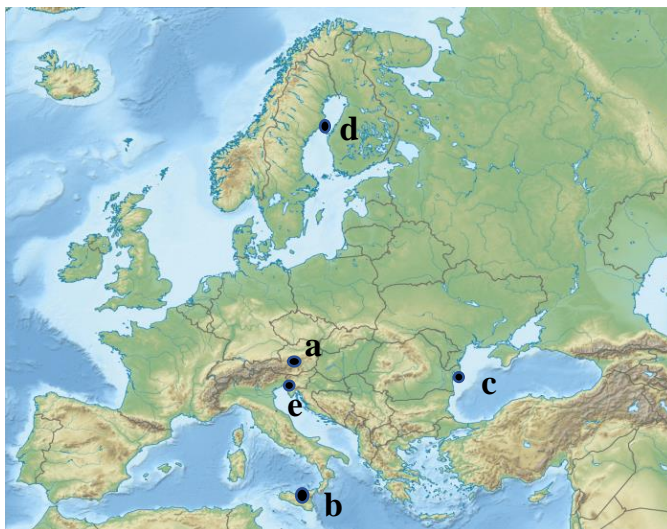

d) kép

e) kép

11) A „b” képen található vulkáni kúpon több parazitakráter is megtalálható. Mit jelenthet ez a kifejezés?

A) A kúp palástján a láva néha annyira vékony, hogy a kihűlés alatt a felszín beszakad, és kis oldalmélyedések alakulnak ki.

B) A felfelé törekvő magma, gőzök és gázok segítségével néha olyan nagy erővel nyomul előre, hogy a kúp palástján a repedések mentén, oldalirányban is utat tör a felszínre. Ebből kis kráterek alakulnak ki.

C) A vulkáni anyag bányászata közben a bányavállalatok a biztonság érdekében nem egy helyen fejtenek nagy mennyiségben, hanem több kisebb bányagödröt ásnak. Ezek az elhagyott bányagödrök a parazitakráterek.

D) A vulkáni utóműködés következtében a gőzökből és gázokból egy-egy körülhatárolt helyen színes anyagok válnak ki. Ezeknek látványos előfordulása a parazitakráter.

12) Melyik leírás jellemzi legjobban az „a” képen található világörökséget?

A) A képen látható fjord kiváló lehetőséget nyújt a hajózásra. Biztonságos kapcsolatot létesít a tengerekkel, az öböl vége pedig kikötésre alkalmas területre vezet. A környező magas hegyek csökkentik a viharok pusztító hatását. Villamos energia előállítására is alkalmasak.

B) A képen látható röghegység a jég általi felszínformálás miatt magashegységi jelleget mutat. Emellett azonban feketekőszénben rendkívül gazdag, jelenleg is folyik a kitermelés. A feldolgozást a közelben található víz ipari felhasználása is segíti.

C) A mészkőből álló magashegység karsztos területekben rendkívül gazdag, jég- és cseppkőbarlang egyaránt található a területén. A közeli területek kősóban bővelkednek, ami a római időktől kezdve fontos kereskedelmi árucikk volt. Az itt található tavak hosszúkásak, mélyek, keskenyek és zezugosak.

D) A vízválasztó hegység csapadékban gazdagabb oldala látható a képen. A nedves kontinentális éghajlatot jól mutatja az erdőségekben gazdag táj. A hegységek csapadék általi felszínformálását mutatja a csapadékvizek által kialakított és feltöltött tó.

- 13) Európa második leghosszabb folyójának deltájára („c” kép) az alábbi kijelentések közül melyik **nem** igaz?
- A) A táj Európa legnagyobb ökológiai rendszere, amely világszinten is jelentős.
  - B) Európa legfiatalabb földterülete található itt, hiszen a folyó évente több millió tonna hordalékkal építi a kontinenst.
  - C) Hagyományos mezőgazdasági tevékenységnek számít itt a nádgazdálkodás és halászat.
  - D) A folyó természetes ágai kiválóan alkalmasak nagyobb hajók közlekedésére, így fontos kereskedelmi kapcsolat van a nyugati tengerek és a Fekete-tenger között.
- 14) A „d” különleges táj azért került fel a világörökségi listára, mert az a Föld legintenzívebben emelkedő területe, évszázadonként majdnem 1 métert emelkedik. Az emelkedés annak köszönhető, hogy a nagy súlyú jégkorszaki jégtakaró a víz alá nyomta a területet, ám a jég elolvadt, a terület pedig emelkedni kezdett. Mi ennek a következménye?
- A) A gyors emelkedés következtében a külső felszínformáló erők intenzívebbek lesznek, a két folyamat kiegyenlített, így nincs látványos változás a víz feletti területeken. A tengerben ellenben nő a hordalék mennyisége.
  - B) A telente kialakuló hó- és jégborítás miatt jól megfigyelhetőek a jégkorszaki viszonyok, jelenségek, így a tudósok igazolhatják az eddig csak elméletben vizsgált jégkorszaki folyamatokat.
  - C) Szigetek, félszigetek bukkannak a felszínre, amelyek erdővel borítottá válnak, az öblökből tavak lesznek, a tavakból pedig mocsarak és tőzeglápok.
  - D) A területtel határos településeken folyamatos vízfigyelő állomások működnek, és az építészeti megoldások alkalmazkodnak a folyamatosan változó földfelszínhez.
- 15) Az „e” képen látható barlangi képződmény hogyan keletkezett?
- A) A kép alsó részén látható folyó a mészkő oldásával és a szállított hordalék koptató hatásával mélyen bevágódott a mészkőbe, s meredek falú, szűk szurdokvölgyszerű barlangot alakított ki.
  - B) A V keresztmetszetű völgyet a törésvonalak mentén elmozduló rögök alakították ki, ahova a folyó egy karsztforráson keresztül jutott be és talált utat magának a völgy alján.
  - C) A mélyből feltörő forró víz üstszerű gömbfülkéket hozott létre, melyek egy idő után egymásba oldódtak, hatalmas csarnokot képezve.
  - D) Az idegenforgalom növekedésével a felszíni folyót mesterséges járatokba terelték, amely látványos eredménnyel járt, növelve a bevételeket.
- 16) Mi igaz a „b” képen látható vulkánra?
- A) Európa legmagasabb vulkánja.
  - B) A Földközi-tenger térségének egyetlen működő vulkánja.
  - C) Folyamatos kitörései miatt a vulkán 50 km-es közelében nincs lakott terület.
  - D) A vulkán Szardínia legnépszerűbb látványossága.

- 17) Az „e” képen találkozhatunk karsztjelenségekkel. Milyen kapcsolat van a karsztjelenségek és világörökségi helyszín között?
- A) Mivel ezen a területen található a Föld legmélyebb és leghosszabb barlangrendszere, a barlangot kutató barlangászok nevezhették el a karsztjelenségeket.
  - B) A képen található barlangrendszer a szlovéniai Karszt-hegységben található. Ez a hegység bővelkedik a karsztformákban, itt kezdték el tanulmányozni és leírni ezeket a jelenségeket.
  - C) Mivel ezen a területen esik a legtöbb csapadék Európában, ezért itt a legintenzívebb a karsztosodás és barlangképződés, ezért az itt található barlangok neveit használják a világ többi karszterületének leírásához a tudósok.
  - D) Az a kapcsolat, hogy a világörökségi cím megszerzése óta nőtt az érdeklődés a karsztjelenségek iránt.
- 18) A „d” világörökség egy tenger része. Melyik kijelentés **nem** igaz erre a tengerre?
- A) A tenger egy beltenger.
  - B) A tenger sótartalma alacsony, mert sok édesvíz ömlik bele és a hideg miatt a párolgás kicsi.
  - C) A tengerben alacsony az árapály-jelenség.
  - D) A tenger télen sem fagy be a meleg áramlatok miatt.
- 19) A „c” képen látható torkolatot kialakító folyóra melyik állítás igaz maradéktalanul?
- A) Nem több, mint három főváros fekszik a folyó mentén.
  - B) Több, mint 3000 km hosszan folyik végig Európán.
  - C) Hívják úgy is, hogy a „legnemzetközibb folyó”, ugyanis tíz országot érint.
  - D) Mivel vize nagyon szennyezett, ivóvízként nem lehet hasznosítani.
- 20) Melyik állítás igaz az „a-e” világörökség országaira? (Ahol a világörökség tengeröbölben fekszik, ott a két határoló országot is figyelembe kell venni („d” jelű világörökség).
- A) Mindegyik ország ugyanabban az időzónában fekszik.
  - B) Mindegyik ország tagja az Európai Uniónak.
  - C) Mindegyik ország fizetőeszköze az euro.
  - D) Mindegyik ország köztársaság.

EGY ORSZÁGON BELÜLI VÁLTOZATOSSÁG

Útmutató: Olaszország északi és déli területe között több szempontból is nagy különbség van – de persze nem minden szempontból. A következő feladatban azt kell eldöntened, hogy a mondatok az északi vagy déli területekre igazak, esetleg mindkettőre vagy egyikre sem. A helyes válasz betűjelével válaszolj!

A) Olaszország északi területére igaz

B) Olaszország déli területére igaz

C) Mindkettőre igaz

D) Egyikre sem igaz

21) Európa legfejlettebb régiói közé tartozik.

22) A mezőgazdasági termelést megnehezíti a gyakori aszály, amelyet a kezdetleges öntözőrendszerek sem tudnak ellensúlyozni.

23) Jellemző iparága a gépgyártás, többek között itt gyártják a FIAT, Alfa Romeo, Lancia gépkocsikat.

24) Számos különleges természeti és kulturális emléke miatt idegenforgalma a legjelentősebbek közé tartozik Európában.

25) Legjelentősebb iparágai a kikötőkbe összpontosulnak, mert nyersanyag-feldolgozásra épülnek. Ilyen például a kőolaj-finomítás.

26) Egyik leghíresebb mezőgazdasági növénye a parafa-tölgy, amelyre jelentős parafa-feldolgozás épült ki.

27) Az ipari termelést a hegyvidéki folyókra épült vízerőművek segítik.

28) A mezőgazdasági termelés fejlett agrártechnológia alkalmazásával folyik, a termésátlagok kiemelkedőek, többek között gabonanövényeket termesztnek.

29) Még mindig jelentősek a hagyományos nagybirtokok.

30) A sokféle zöldség, gyümölcsfogyasztás, és az olívaolajjal készült ételek miatt egészségesen táplálkoznak az emberek.

31) Jellemző a tejelő szarvasmarha-tenyésztés.

32) A középkori mór uralom miatt a latin-keresztény kultúra emlékei keverednek az arab építészet különleges hagyományaival.

ÉSZAK-EURÓPA

Útmutató: Ez a feladat Észak-Európával kapcsolatos. Az öt országra (Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország) vonatkozó kérdésekre több jó válasz is lehetséges. Az alábbiak alapján kell eldöntened, hogy melyek azok. A feladat sorszáma mellé az értékelőlapon a megfelelő betűjelet kell írnod.

A) Ha az 1., 2., 3. válasz is helyes.

B) Ha az 1., 3. válasz a helyes.

C) Ha a 2., 4. válasz a helyes.

D) Ha csak a 4. válasz a helyes.

33) Az északi országok fontos természeti erőforrása az erdő. Mi jellemző a kitermelésére, felhasználására?

1. Ennek az erőforrásnak a nagyarányú felhasználása minden észak-európai országra jellemző.

2. Az északi országok fenntartható erdőgazdálkodást folytatnak, mert fontosnak tartják a folyamatos újrateremtést, a minőségvédelmet és az erdő, mint ökológiai rendszer fennmaradását.

3. Mivel az északi országok kizárólag a tajga fenyőfáit hasznosítják, ami puhafa és magas a gyantatartalma, nem alkalmas a fűtésre, ezért erre a célra lombos fákat délebbi országokból importálnak.

4. A nyomdaipar és könyvkereskedelem fenntartásához nem csak a kitermelt faanyagot, hanem az összegyűjtött és újrahasznosított papírt is felhasználják.

34) Képzeld el, hogy észak-európai körútra indulsz! Mely látnivalókat tekinthetnéd meg?

1. A dán Legoland-et, ahol a Lego termékeket először gyártották.

2. A norvégiai Észak-fokot.

3. Egy izlandi, termálvízzel fűtött, télen is szabadtéri fürdőt.

4. A finn Nobel-díj átadásának színhelyét.

35) Izland a tűz és jég szigete. Mely mondatok igazak rá?

1. Aktív vulkáni területeit két óceáni kőzetlemez ütközésének köszönheti.

2. A felszínt a magashegységi jég erőteljesen formálja.

3. Izlandon a szélsőséges éghajlati viszonyok, és a látványosságok hiány miatt gyakorlatilag nincs idegenforgalom.

4. Villamos energiáját kizárólag megújuló erőforrásokból állítja elő, részben vízenergiát, részben geotermikus energiát hasznosítva.

36) Észak-Európa természeti erőforrásai közé tartoznak a folyóvizek. Mi igaz a hasznosításukra?

1. A Skandináv-félszigeten a nagy esésű és bővizű folyókat elektromos energia előállítására használják.
2. Finnországnak nincs vízenergia-termelésre alkalmas folyóvize.
3. Norvégia villamos energiájának több, mint 90 %-a vízerőművekből származik.
4. A vízerőműben előállított villamos energia azért fontos erőforrás, mert bár az előállítás költségei nagyok, a folyamat nagyon környezetbarát.

37) Az országok évszázadok óta kihasználják a tenger adta lehetőségeket. Mely kijelentések igazak erre?

1. A svédek, norvégok, dánok, izlandiak ősei, a vikingek a középkorban tengeri kereskedő, harcos, hódító népek voltak, akik rettegésben tartották Európa part menti népeit.
2. A tengeri áru fuvarozásnak Norvégia a legjelentősebb képviselője.
3. A halászat mind az öt ország mezőgazdaságában kiemelkedő szerepet játszik.
4. Dániában a fjordok védelmének hiányában kevés a kikötésre alkalmas terület.

38) Mely állítások igazak az észak-európai országok éghajlatára?

1. A sarkkörön túl csak a sarkvidéken alakul ki 24 órás éjszaka. Lakott területeket ez nem érint.
2. Az Észak-atlanti-áramlás enyhe téli időjárást, és szárazabb légtömegeket hoz a partokra.
3. A fent említett meleg áramlat miatt a Skandináv-félszigeten télen sem fagynak be a folyók.
4. A Skandináv-hegység éghajlatválasztó hegység.

39) Mely termékek és országok kapcsolhatóak össze az alábbiak közül? Az igaz állításokat kell kiválasztanod!

1. A finn Nokia a világ legnagyobb mobiltelefon-gyártója.
2. Világhírű a magyarok által szabadalmaztatott, de svéd feltalálók által biztonságossá fejlesztett svéd gyufa.
3. A JYSK lakberendezési áruház az egyik legismertebb norvég kereskedelmi cég.
4. A svéd Scania és Volvo gépjárművek használata hazánkban is elterjedt.

40) Melyek a dán mezőgazdaságra vonatkozó igaz állítások?

1. A dán állattenyésztés fontos haszonállata a juh.
2. A korszerű gazdaságok családi tulajdonban vannak.
3. A gazdag dán szántóföldeken elsősorban búzát és kukoricát termesztnek.
4. A gazdák a nagyobb beruházásokat és értékesítéseket szövetkezetekbe tömörülve intézik.

41) Mely állítások igazak az északi országok Európai Unió kapcsolataira?

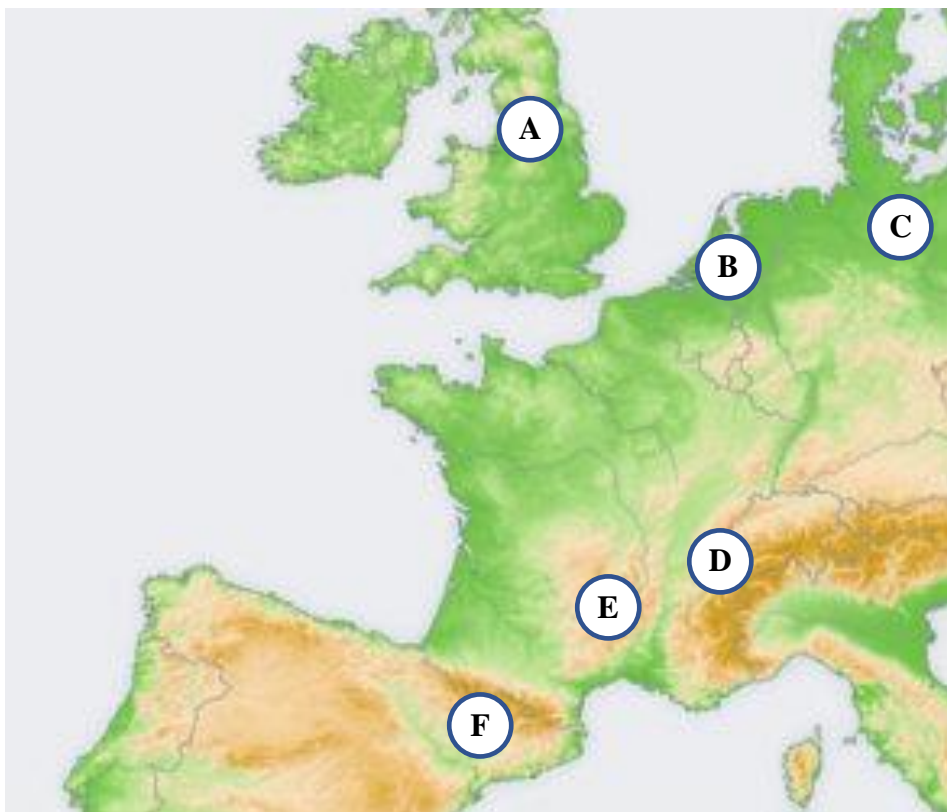
1. Az ötből két ország nem tagja az Uniónak.
2. Két ország fizetőeszköze az euró.
3. Az uniós országok még hazánk előtt csatlakoztak.
4. A tagok közül nem minden ország fogadja el a „négy szabadság”(munkaerő, szolgáltatás, áru és tőke szabad áramlása) elvét.

42) Mely kultúrtörténeti érdekességek igazak az alábbiak közül?

1. Dánia egyik jelképe Hans Christian Andersen mesehőse, a kis hableány.
2. A számik a Svédországban élő ősi germán nép, akik hagyományaik ápolása közben ma is főként rénszarvas-tenyésztéssel foglalkoznak.
3. A finnek egyik régóta kedvelt kikapcsolódási formája a szauna, amelynek ezt a formáját ők fejlesztették ki.
4. Skandinávia híres szülőtte Vörös Erik, és a fia Leif, aki elsőként fedezte fel Közép-Amerikát, amikor Kr. u. 1000 körül az Antillák szigetcsoporton partra szállt.

TOVÁBBI UTAZÁSOK EURÓPÁBAN

Útmutató: A térkép alatti állítások a térképen betűvel jelölt tájakra vonatkoznak. Azt kell eldöntened, hogy melyik állítás melyik tájra vonatkozik. A betűjel beírásával válaszolj! (Ha két tájra is igaz az állítás, abban az esetben elegendő csak az egyik betűjelét beírnod.)

- 43) Amikor ebben a középhegységben barangoltunk, közel voltunk ahhoz a városhoz, ahol az ország repülőgépgyártásának egyik központja található. Az ország a repülőgépgyártás mellett az űrtechnológiájáról is nevezetes.
- 44) Utazásunk színtere az Eurázsiai-hegységrendszer részeként az újidő harmadidőszakában felgyűrődött magashegység, amelynek legmagasabb pontja 3355 m.
- 45) Középhegységi utazásunk során északnyugatról délkelet felé autóztunk, ahogy a terület idősebb részeit a fiatalabbak követték. Bár a hegység nem túl magas, a tájon az eljegesedés egyértelmű jeleivel találkozunk: gleccsertavak, gleccservölgyek követik egymást.
- 46) Abban az országban járunk, amely az első világháború előtt a világ pénzügyi, kereskedelmi központja volt.
- 47) Átutazunk a jég által kialakított tájon. Tudjuk, hogy a felszínt a jégkori jég csiszolta, majd egyéb nyomait is otthagya: hullámos felszínét moréna-halmok alakítják, az utak mellett tavak sokasága látszik.
- 48) Két ország találkozásánál található Európa legmagasabb pontja.
- 49) A körülöttünk fekvő középhegység a Variszkuszi-hegységrendszer része.
- 50) Utunk egy olyan autonóm közösségi területen halad keresztül, amely két éve az országtól való elszakadást fontolgatta. Katalónia végül az ország része maradt.
- 51) Egy olyan országba érkezünk, ahol a szárazföld egy részét emberi tevékenységgel alakították ki. A gátakkal elválasztott, kiszáritott mélyföld csak hosszú idő elteltével alakítható termővé. Közben folyamatosan veszélyeztetik az árvizek, vihardagályok.
- 52) A z átutazás során érintjük Európa egyik legnagyobb kikötőjét, mely az Elba tölcseértorkolatában alakult ki.
- 53) A terület kőszénbányászatáról lett híres a 18-19. században. A hatalmas bányák azóta nagyrészt bezártak, mert gazdaságtalan lett a kitermelés. A közelben található az ország textilipari központja is. Ha még van türelmünk autózni, a rajongók megtekinthetik a Land Rover központját is.
- 54) A tájon utazva feltétlenül megállunk a Genfi-tónál, ahol szemet gyönyörködtető a látvány.

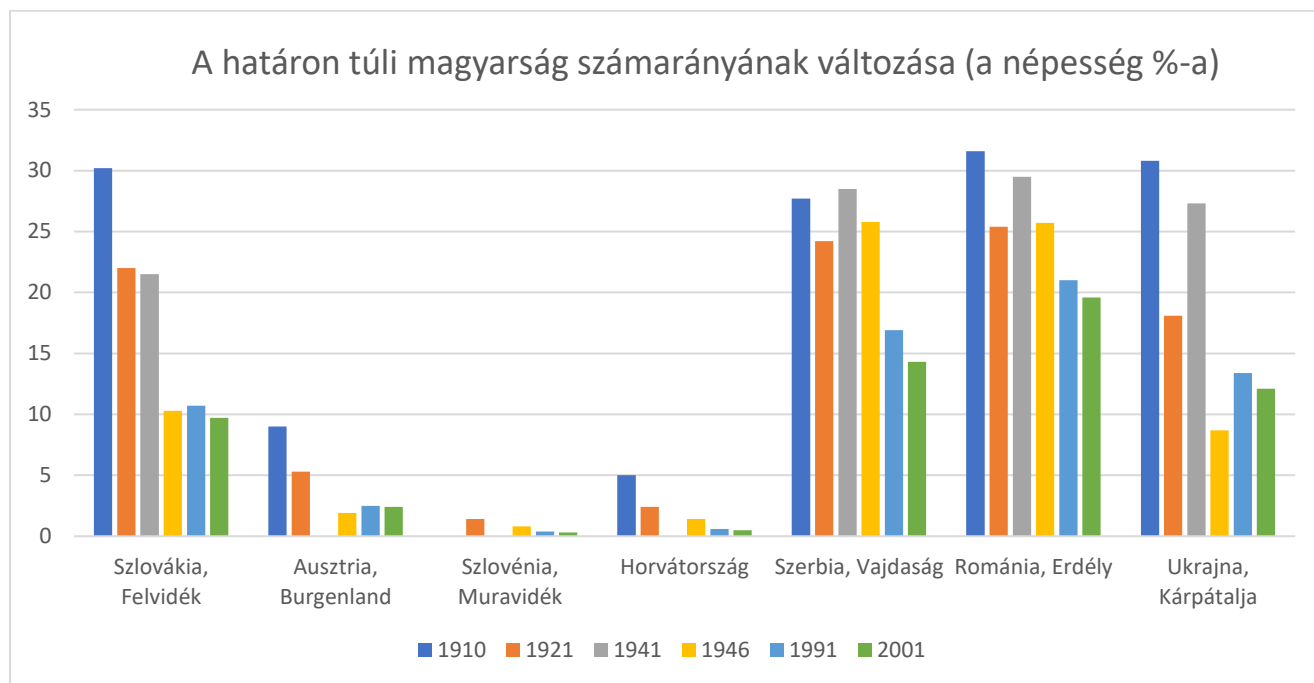
JELENSÉGEK EURÓPÁBAN

Útmutató: Az alábbiakban Európában tapasztalható jelenségek leírását olvashatod. A jelenségek nevét kell a megfejtéshez írnod! Amennyiben egy jelenségre több elfogadott és használatos kifejezés is van, azok közül bármelyiket írhatod, amennyiben helyes, elfogadjuk.

- 55) Ez a jelenség akkor keletkezik, amikor a Napból érkező töltött részecskék behatolnak a Föld mágneses mezejébe, ahol energiájukat leadják a légkörnek, amelynek részecskéi gerjesztődnek.
_____
- 56) A tengerszint tizenkét óránkénti emelkedése, amelyet a Hold és a Nap vonzása kelt.
_____
- 57) Főként augusztusonként a Föld közelébe kerülő porszemcsék behatolnak a Föld légkörébe, kémiai reakcióba kerülnek a levegő részecskéivel, így fényt bocsájtanak ki, majd súrlódás közben elégnak. _____
- 58) A sarki jégtakaró vagy magashegységi jég területének tartós megnövekedése és kiterjedése.
_____
- 59) A horizont közelében látható fényjelenség, amely a nagy meleg hatására a talaj közelében alakul ki. A tárgyak nem a valódi helyükön látszanak, vagy tükröződést mutatnak. _____
- 60) Ez egy csillagászati jelenség, amikor a Nap részben vagy egészben eltűnik a megfigyelő elől, mivel a Nap-Hold-Föld állás közben a Hold a Napot eltakarja. _____

HATÁRON TÚLI MAGYAROK

Útmutató: Az alábbiakban egy képet és egy diagramot figyelhetsz meg. A diagram és képek segítségével kell eldöntened az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak. Igaz állítás esetén I, hamis esetén H betű a válasz. Írd a megfelelő betűt a feladat válaszaihoz!

A szomszédos országokban élő magyar közösségek aktuális helyzete

(Diagram: Cartographia atlasz alapján; ahol 0 a számadat, ott az adat hiányos. Kép: 2008-as cikkben megjelent infografika.)

- 61) Romániában él a legnagyobb lélekszámú magyar kisebbség.
- 62) A magyarság százalékos aránya minden országban csökkenő mintát mutat.
- 63) A kisebbségben élő magyarok jogállása minden országban rendezett.
- 64) Szlovákia a második legnagyobb lélekszámú magyar kisebbség otthona.
- 65) 1910-ben Ukrajnában élt a második legnagyobb arányú magyar népesség.
- 66) Ausztriában él a legkisebb lélekszámú magyar kisebbség.
- 67) 2001-re mindenhol csökkent vagy stagnált a magyar lakosság aránya az előző népszámláláshoz képest.
- 68) Minden szomszédos országban van államilag finanszírozott magyar egyetemi képzés.
- 69) Ukrajnában csökkent a legnagyobb mértékben a népesség százaléka 1910 és 2001 között.
- 70) A II. világháború alatt mindenhol növekedett a magyarok aránya (ahol rendelkezünk adatokkal).

A KÁRPÁTOK

Útmutató: Az alábbi állítások a Kárpátok négy nagy vonulatára vonatkoznak. Feladatod, hogy az állítások után írd a megfelelő vonulat betűjelét!

- A) Északnyugati-Kárpátok
- B) Északkeleti-Kárpátok
- C) Keleti-Kárpátok
- D) Déli-Kárpátok

- 71) Mind a négy vonulat (belső, központi, szirtöv, külső) megtalálható a területén.
- 72) Nevezetessége a hegyomlás következtében felduzzadt vizű Gyilkos-tó.
- 73) Legmagasabb csúcsa kicsit több, mint száz méterrel alacsonyabb a Kárpátok legmagasabb csúcsánál.
- 74) Egyetlen vonulatát kristályos kőzetek építik fel.
- 75) Innen ered a Tisza folyó.
- 76) Különleges vulkáni vonulata a Hargita.
- 77) Leghíresebb hágója a Vereckei-hágó, amelyen keresztül a hagyomány szerint a honfoglaló magyar törzsek átkeltek a Kárpát-medencébe.
- 78) Területén több híres szénbánya működött, többek között a Zsil-völgyi szénbányák, amelyek a 19. század óta működtek. A mára veszteséges bányák nagy részét az elmúlt években zárták be.

79) Területén található a magyar síelők által is kedvelt Zakopane síparadicsom és hangulatos hegyvidéki városka.

80) Lábánál található Székelyföld egyik kistája, a Sóvidék, amely az ott bányászott sóról kapta a nevét.

TELEKI PÁL ÉLETE

Útmutató: Az alábbi szöveg nagyon rövid bemutatót ad Teleki Pál munkásságáról. A szövegből egy-egy szó, kifejezés, évszám kimaradt, amelyet neked kell pótolnod. A megfelelő szót írd a feladat sorszámához! (Egyes kifejezéseket több szóval – szinonimával – is ki lehet fejezni. Amennyiben helyes, más megoldást is elfogadunk. A toldalékokat nem vesszük figyelembe a megoldásnál, írhatod a toldalékos vagy a szótári alakot is.)

Teleki Pál a magyar földrajztudomány, idegen kifejezéssel a (81) ..... legnagyobb képviselői közé tartozott. Tudósként több világnyelven is beszélt, és családjá fontosnak tartotta, hogy szűkebb hazája egyik népnyelvét, a (82) ..... is megtanulja. Az első világháború előtti tudományos munkáját a földrajzi felfedezések, Ázsia megismerése, a kartográfiai kutatások jellemezték. A két világháború között, részben politikai okokból fordult érdeklődése a magyarországi (83) ..... vizsgálata felé. 1918-tól tudományos és politikai munkássága az ország területi egységének megőrzésére irányult. Az 1920-ban aláírt (84) .....béke azonban a magyar fél kidolgozott érveit, és a „vörös térkép” adatait nem vette figyelembe. A békediktátum traumájának hatására Teleki későbbi tudományos munkájának alapja az ország területi egységének helyreállítása, a (85) ..... lett. Teleki hazánk tudományos kutatással foglalkozó, az eredményeket terjesztő intézményének, a(z) (86) ..... tagjaként abban az időszakban részt vett a magyar tudomány fejlődésének irányításában, a fiatalok kutatásának támogatásában. Fontosnak tartotta, hogy hazánk ne zárkózzon be, a kutatások nyissanak a francia, angolszász tudomány felé is.

Kora szinte összes meghatározó földrajztudósát ismerte. 1921-ben a(z) (87) .....(hol?) előadásokat tartott hazánk történeti, gazdasági, politikai összefüggéseiről, amely munkája ma is hazánk angolszász irodalmának alapja. 1924-ben részt vett a Nemzetek Szövetsége moszuli bizottságának munkájában, amely a (88) .....(két ország) határának kialakítását segítette földrajzi összegző munkával.

Teleki összes földrajzi-politikai munkájában alapegységként a (89) ..... határozta meg. Ilyen összetartozó alapegységnek tekintette a Kárpát-medencét is, amellyel a kor tudósai egyet is értettek. Ezt az alapegységet tekintette kutatásai alapjának, amelyet természetföldrajzi, gazdasági politikai egységében vizsgált. Ez újdonságnak hatott a tudományos életben.

Halálát (90) .....-ban/-ben az okozta, hogy a Jugoszláviával kötött szerződést német nyomásra hazánk megszegte, és átengedte a német csapatokat hazánk területén. Mivel a gazdasági erőforrásokban jártas Teleki úgy gondolta, hogy a háborút Németország nem nyerheti meg, a németek oldalára sodródást nemzeti tragédiaként értelmezte.

HAZAI TÁJAKON

Útmutató: Az alábbi tájakról a Természetbúvár folyóiratban olvashattál. A tájak alatti állításokról azt kell eldöntened, hogy melyik tájra vonatkoznak. A táj betűjelét írd a feladat számához!

- A) Tápió-vidék
- B) Kapos-hegyháti Natúrpark
- C) Somló
- D) Hévízi-tó
- E) Zselic

- 91) A táj a Natura 2000-hálózat része. Földtani ritkasága az ősi Pannon-tó üledékeinek vizsgálata. A szürke, agyagos kőzetben 8-7 millió éve élt őssálatok maradványait tárták fel.
- 92) A Kaposvártól délre elterülő táj Somogy és Baranya megye határán fekszik.
- 93) A területet elsősorban mozgás-szervrendszeri, idegrendszeri, belgyógyászati problémáik miatt keresik fel a gyógyulni vágyók.
- 94) A tájvédelmi körzet a Mecsek hegység dombvidéki koszorújának nyugati tagja, amelyet óidei kristályos kőzetek, és középidői üledékes kőzetek alkotnak. Ezekre fiatalabb tengeri üledékes kőzetek rakódtak.
- 95) A terület nevét egy csonthéjas termésről kapta. Keletkezése az újidő harmadidőszakra tehető.
- 96) A terület természeti kincseit csak 1980 óta kutatják. A terület különlegességét az adja, hogy három nagy földrajzi tájegység találkozásánál fekszik. Itt találkoznak az Északi-középhegység déli löszhátaival, a Duna-Tisza köze árterei és homokbuckái, valamint a Tiszántúl hatalmas pusztasága.
- 97) A kérdéses táj fenntartható térségfejlesztésére tizenhárom település közösségének együttműködése vigyáz, felügyel. A terület tájföldrajzi egységét a közeli folyó futása határozza meg.
- 98) A vízutánpótlást a 20-22 ezer évvel ezelőtt kialakult közeli forrásbarlang biztosítja.
- 99) A táj formálásában az játszott szerepet, hogy a külső erők koptatták, mélyítették az eredeti tengeri üledéket, melynek következtében a mélyben rekedt bazaltkúp a felszínre került.
- 100) A védett terület körüli mikroklímát a víz körüli véderdő alakítja. Télen a felszín felett kialakuló meleg párapaplant a szél nem fújja el, így a vizet kiegyenlített hőmérsékletű, hőszigetelő réteg védi az erőteljes lehűléstől.